

چکیده پژوهش‌ها در قلمرو روانشناسی تحولی

Abstracts of Developmental Psychology

مجله‌های تحت پوشش انجمن روانشناسی آمریکا (APA)، چکیده تازه‌ترین پژوهش‌ها در قلمروهای مختلف روانشناسی را - که می‌توانند الهام‌بخش پژوهشگران جوان ایرانی نیز باشند - معرفی می‌کنند. فصلنامه روانشناسان ایرانی در هر شماره، ترجمه برخی از این چکیده‌ها را در اختیار خوانندگان قرار می‌دهد. چکیده‌های این شماره به معرفی پژوهش‌ها در قلمرو روانشناسی تحولی اختصاص یافته‌اند.

آیا تعداد شاگردان در کلاسهای پایه اول دبستان با کارآمدی تحصیلی و اجتماعی آنها یا فرایندهای مشاهده شده در کلاس درس ارتباط دارد؟

NICHD Early Child Care Research Network (2004). Does class size in first grade relate to children's academic and social performance or observed classroom processes? *Developmental Psychology*, 40(5), 651-664.

پژوهش حاضر به بررسی حد تأثیر تعداد دانش آموزان کلاس اول (در کلاسهای مجزا) بر نتایج آنان و فرایندهای مشاهده شده در کلاس در نمونه‌ای متشکل از 651 دانش آموز پرداخته است. نتایج مشاهده‌های انجام شده با در نظر گرفتن تعداد دانش آموزان در هر کلاس تحلیل شدند. یافته‌ها نشان دادند در کلاسهای که تعداد دانش آموزان کمتر بود، کیفیت آموزشی و حمایت هیجانی در سطح بالاتری قرار داشت اما کودکان تا اندازه‌ای کمتر درگیر فعالیتهای کلاسی بودند. از نظر آموزگاران در این کلاسها، دانش آموزان نمونه کودکانی بودند که از مهارت اجتماعی بیشتر برخوردار بودند، رفتار برونی‌سازی شده کمتری نشان می‌دادند و صمیمیت و نزدیکی بیشتری به آموزگاران خود ابراز می‌کردند. کارآمدی شاگردان کلاسهای کوچکتر، در مهارتهای سواد آموزی بهتر بود. در مقابل، در کلاسهای پرجمعیت، فعالیتهای گروهی هدایت شده توسط آموزگاران بیشتر بود، آموزگاران و کودکان اغلب با یکدیگر تعامل داشتند و درگیر فعالیتهای کلاسی بودند. فواید یا مضرات حاصل از کمتر بودن تعداد شاگردان کلاس، تابع درآمد خانواده کودک نبود. تعداد دانش آموزان پایه اول در گستره معمول کلاسهای کنونی در ایالات متحده، فرایندهای آموزشی و اجتماعی در کلاس و نیز تغییرات نسبی پیامدهای اجتماعی و سواد آموزی کودکان را از سطح کودکان به پایه اول پیش بینی می‌کند.

واجبها، قافیه‌ها، خزانه لغات و مهارتهای دستوری به منزله مبانی تحول زودرس خواندن: شواهدی از یک بررسی طولی

Muter, V., Hulme, C., Snowling, M. J., & Stevenson, J. (2004). Phonemes, rime, vocabulary, and grammatical skills as foundations of early reading development: Evidence from a longitudinal study. *Developmental Psychology*, 40(5), 665-681.

در این بررسی مؤلفان نتایج حاصل از یک بررسی طولی دوساله را در 90 کودک انگلیسی ارائه می‌دهند. میانگین سنی این کودکان در آغاز ورود به مدرسه 4 سال و 9 ماه (دامنه سنی 4 سال و 2 ماه تا 5 سال و 2 ماه) بود. روابط بین مهارت‌های زودرس آواشناختی، شناسایی حروف، مهارت‌های دستوری و گستره لغات به عنوان پیش‌بین‌های بازشناسی کلمه و درک متن مورد بررسی قرار گرفتند. پیش‌بینی مهارت‌های بازشناسی کلمه براساس سنجش‌های اولیه شناسایی حروف و حساسیت به واجها همواره امکان‌پذیر بود در حالی که گستره لغات، مهارت‌های قافیه‌پردازی یا مهارت‌های دستوری نتوانستند مهارت‌های مذکور را پیش‌بینی کنند و بالعکس، درک و فهم خواندن براساس مهارت‌های پیشین بازشناسی کلمه، گستره لغات و مهارت‌های دستوری پیش‌بینی شد. نتایج پژوهش با نظریه‌های کنونی در قلمرو نقش مهارت‌های آواشناختی، دستوری و واژگانی در تحول مهارت‌های زودرس خواندن مرتبط هستند.

مذهب به مثابه منبع تحول مثبت جوانان: مذهب، سرمایه اجتماعی و پیامدهای اخلاقی

King, P. E., & Furrow, J. L. (2004). Religion as a resource for positive youth development: Religion, social capital, and moral outcomes. *Developmental Psychology*, 40(5), 703-713.

به رغم آنکه ادبیات پژوهشی نقش مذهب را در تحول مطلوب نوجوانان نشان داده است اما میزان درک پویایی‌های این رابطه اندک است. با الهام از نظریه سرمایه اجتماعی، این پژوهش به ارزیابی یک الگوی مفهومی می‌پردازد تا آثار اجتماعی مذهب را بر پیامدهای اخلاقی بررسی کند [سرمایه اجتماعی به منزله منابع موجود در روابط اجتماعی است که عمل جمعی را تسهیل می‌کنند. این منابع که اعتماد، هنجارها و شبکه‌های ارتباطی را شامل می‌شوند، معرف همه گروه‌هایی هستند که پیوسته برای دستیابی به یک هدف مشترک گردهم می‌آیند. در فرهنگی که دارای سطح بالای سرمایه اجتماعی است هنجارهای تقابل و باور به تساوی شهروندان حکمفرما هستند]*. مدل سه وجهی سرمایه اجتماعی نشان داد که چگونه تعامل اجتماعی، اعتماد و دیدگاه مشترک موجب می‌شوند که پیوندهای اجتماعی توأم با مذهب بتوانند بر رفتارهای اخلاقی تأثیر گذارند. برای آزمون مدل پیشنهاد شده در مورد اثرات مذهب بر پیامدهای اخلاقی، الگوی معادله ساختاری در مورد داده‌های گردآوری شده از 735 نفر از جوانان شهری به کار رفت. نتایج نشان دادند که جوانان مذهبی دارای سطوح بالاتری از منابع سرمایه اجتماعی هستند و تأثیرمذهبی بودن نوجوانان بر پیامدهای اخلاقی متأثر از منابع سرمایه اجتماعی است. درانتها، پیشنهادهایی برای پژوهش‌های بعدی و استلزامهایی در مورد سازمان‌های گسترش مذهب در جوانان ارائه شده است.

کلمه‌های متعدد برای نامیدن اشیا در گفتگو با کودکان خردسال: زبان والدین و انتظارات در حال تحول کودکان در مورد معانی کلمه

Callanan, M. A., & Sabbagh, M. A. (2004). Multiple labels for objects in conversations with young children: Parents' language and children's developing expectations about word meanings. *Developmental Psychology*, 40(5), 746-763.

به نظر می‌رسد که در برخی از چهارچوبها در آغاز یادگیری کلمه‌ها، کودکان انتظار دارند که کلمه‌ها دارای معانی متقابل منحصر به فردی باشند. در دو بررسی از گفتگوهای کودکان 12 تا 24 ماهه با والدینشان در حال بازیهای

* یادداشت مترجم

آزاد با اسباب بازیهای مختلف مانند موجودهای دریایی، وسایل نقلیه، عروسک، قصه گویی و طبقه بندی، فیلم برداری کردند. در هر دو بررسی، والدین همواره ترجیح خود را برای نامیدن یک شیء تنها با یک کلمه نشان دادند. اما تخطی از این قاعده عمدتاً به منظور تصریح (یا پیوند) اطلاعات بود؛ تصریحی که بین دو کلمه ارتباط ایجاد می کرد یا به کودک القا می نمود که یکی از این کلمه ها مناسبتر است. افزون بر این، در برخی از موقعیتهای گرایش والدین به استفاده از کلمه های متعدد و ارائه پیوند اطلاعات در مورد کلمه های متعدد، با خزانه لغات بارور کودکان همبسته بود. این یافته ها از فرضیه اجتماعی - عملی در قلمرو مبانی باورهای زودرس کودکان در مورد معانی کلمه ها حمایت می کنند.

توحید یافتگی هیجانی تجربه های کودکی: پاسخهای فیزیولوژیکی، حالتیهای چهره ای و هیجانهای گزارش شده در جریان مصاحبه دلبستگی بزرگسال

Roisman, G. I., Tsai, J. L., & Chiang, K. H. S. (2004). The emotional integration of childhood experience: Physiological, facial expressive, and self-reported emotional response during the Adult Attachment Interview. *Developmental Psychology*, 40(5), 776-789.

پژوهشگران دلبستگی بر این باورند که تفاوتیهای فردی بزرگسالان در چگونگی بیان خاطرات زودرس، منعکس کننده کیفیت متمایز سازمان یافتگیهای هیجانی تجربه های دوره کودکی آنها با مراقبانشان است. در این پژوهش برای آزمون این فرضیه، ارتباط بین ابعاد دلبستگی و پاسخهای فیزیولوژیکی، حالتیهای چهره ای و هیجانهای گزارش شده را در خلال مصاحبه دلبستگی بزرگسال (AAI) بررسی کردند. همسو با پیش بینیهای نظری، هیجانهای ابراز شده از طریق رفتار و تجربه های گزارش شده توسط بزرگسالان ایمن با والانس یا ظرفیت رویدادهای توصیف شده دوره کودکی آنان هماهنگ بودند. افراد نایمن، شکلهای متفاوتی از پاسخهای هیجانی را نشان دادند که از زاویه نظری پیش بینی شده بودند. افراد طبقه طرد کننده، افزایش فعالیت الکتریکی پوست علامت واپس زنی هیجانی را در جریان مصاحبه نمایان کردند، در حالی که در افراد طبقه دلمشغول، بین والانس تجارب استنباط شده دوره کودکی، حالتیهای چهره ای و همچنین هیجانهای گزارش شده در خلال مصاحبه دلبستگی بزرگسال تفاوتی قابل اعتمادی وجود داشت. نتایج به دست آمده این امر را به اثبات می رسانند که AAI می تواند تفاوتیهای افراد را در نظم دهی هیجانی که از نظر مفهومی به موازات مشاهده های روابط دلبستگی در کودکی قرار دارند، منعکس سازد.

تصویر بدنی در دختران و پسران نوجوان: یک بررسی طولی

Jones, D. C. (2004). Body image among adolescent girls and boys children: A longitudinal study. *Developmental Psychology*, 40, 5, 823-835.

در این پژوهش طولی نقش عوامل اجتماعی (موقعیت ظاهری همسالان)، روانشناختی (مقایسه ظاهر آرمانی درونی سازی شده با ظاهر اجتماعی) و زیست شناختی (چهارچوب بدنی) در تحول نارضایتی بدنی در دختران و پسران بررسی شده است. 165 دختر و 139 پسر دانش آموز در هفتمین یا دهمین سال مدرسه و سپس یک سال پس از آن، به پرسشنامه ها پاسخ دادند. نتایج پسران مسیر خاص نارضایتی بدنی را از طریق اشتغال ذهنی درونی سازی شده آنان درباره آرمانهای عضلانی بودن، آشکار کردند بدون آنکه عامل واسطه ای دیگری مشاهده شود. تحلیلهای

بعدی درباره نارضایتی حاصل از تغییر بدنی در دختران، تأثیر گفتگو با دوستان درباره ظاهر، مقایسه ظاهر اجتماعی و چهارچوب بدنی را نشان دادند.

پویایی‌های تحولی کارآمدی ریاضی از پیش دبستان تا کلاس دوم

Aunola, K., Leskinen, E., Lerkkanen, K., & Nurmi, J. E. (2004). Developmental dynamics of math performance from preschool to grade 2. *Journal of Educational Psychology*, 96(5), 699-713.

در این پژوهش پویایی‌های تحولی کارآمدی ریاضی در جریان گذار کودکان از پیش دبستان به دومین سال مدرسه و پیش - زمینه‌های شناختی این تحول بررسی شده است. کارآمدی ریاضی 194 کودک فنلاندی در طی سه سال، شش بار مورد ارزیابی قرار گرفت. در اولین وهله سنجش، پیش - زمینه‌های شناختی یعنی توانایی شمارش، توجه دیداری، دانش فراشناختی و درک مطلب شنیداری آنها آزمون شد. نتایج نشان دادند که کارآمدی ریاضی در طول زمان دارای ثبات بالا و افزایش واریانس است. افزون بر آن، پیشرفت صلاحیت ریاضی کودکانی که مهارت‌های ریاضی آنان در بدو ورود به پیش دبستان در سطح بالاتری قرار داشت، سریعتر بود و توانایی شمارش، بهتر از مؤلفه‌های شناختی دیگر، سطح اولیه کارآمدی ریاضی و نیز پیشرفت آن را پیش بینی کرده بود.

رابطه بین حالت ذهنی و حساسیت مادرانه در پیش‌بینی دلبستگی ایمن کودک خردسال

Atkinson, L., Goldberg, S., Raval, V., Pederson, D., Benoit, D., Moran, G., Poulton, L., Myhal, N., Zwiers, M., Gleason, K., & Leung, E. (2005). On the relation between maternal state of mind and sensitivity in prediction of infant attachment security. *Developmental Psychology*, 41, 1, 42-53.

نظریه پردازان دلبستگی این فرض را می‌پذیرند که تجسم‌های ذهنی مادرانه بر شیوه پاسخدهی و دلبستگی ایمن در کودک خردسال مؤثرند. با این حال در پژوهش‌های پیشین نقش تجسم‌های مادرانه به منزله یک الگوی واسطه‌ای به تأیید نرسیده است. در این پژوهش به بررسی الگوی واسطه‌ای با استفاده از دو نمونه مادر- کودک پرداخته شد و شواهدی در مورد نقش این الگو به دست نیامد. سپس مؤلفان با در نظر گرفتن حساسیت به مثابه یک عامل تعدیل‌کننده: (الف) تعامل تجسم ذهنی و حساسیت در پیش‌بینی دلبستگی ایمن و (ب) سطح حساسیت مادرانی را که دلبستگی ایمن در فرزند آنها منطبق یا نامنطبق با دلبستگی آنان بود؛ بررسی کردند. تحلیل‌های تعاملی به نتایج معناداری منتج نشدند اما بررسی حد انطباق بین سطح حساسیت مادران با حد دلبستگی ایمن در فرزندان نشان داد که وقتی راهبردهای دلبستگی مادر- کودک نامنطبق بودند، حساسیت مادرانه با دلبستگی ایمن در فرزند بیش از راهبردهای دلبستگی مادرانه منطبق بود. این یافته‌ها با تفسیر حساسیت به منزله یک متغیر تعدیل‌کننده که می‌تواند انتقال راهبرد دلبستگی مادرانه را متوقف کند، مطابقت دارند.

ترجمه دکتر محترم نعمت طاوسی

